

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jana Passera a soudců JUDr. Michala Mazance a Mgr. Davida Hipšra v právní věci žalobkyně: **A. V.,** proti žalovanému: **1) Krajský úřad Zlínského kraje,** se sídlem Tomáše Bati 21, Zlín, a **2) Městský úřad Vsetín,** se sídlem Svárov 1080, Vsetín, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 10. 5. 2012, čj. 62 A 33/2012 - 39,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobkyně **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovaným **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.

1. Žalobkyně podala u Nejvyššího správního soudu žalobu „*pro nečinnost, zjevnou podjatost a zmatečnost proti rozhodnutí Krajského úřadu Zlínského kraje, odboru územního plánování a stavebního řádu, oddělení stavebního řádu ze dne 23. 1. 2012, čj. KUZL 4931/2012 a sp. zn. KUSP 92220/2011 ÚP-Mor., a proti rozhodnutí Města Vsetín, Městského úřadu Vsetín ze dne 16. 2. 2012, sp. zn. MUVS 4783/2012/OP/58*“, ve které současně požádala o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Nejvyšší správní soud postoupil podání Krajskému soudu v Brně.

II.

2. Krajský soud usnesením ze dne 10. 5. 2012, čj. 62 A 33/2012 - 39, zamítl žádost žalobkyně o osvobození od soudních poplatků i návrh na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě.

3. Krajský soud shledal údaje, jimiž žalobkyně odůvodnila svoji žádost o osvobození od soudních poplatků, jako nevěrohodné. Z vyplněného formuláře „*Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce*“ (dále jen „prohlášení o poměrech“) vyplynulo, že žalobkyně pobírá starobní důchod ve výši 7932 Kč, přičemž její měsíční výdaje (nájemné a inkaso) přesahují částku 10 000 Kč. Do této částky nejsou započteny další výdaje běžné domácnosti, a lze proto usuzovat, že bez finanční rezervy by žalobkyně nemohla dlouhodobě hospodařit.

4. Z předložených dokladů dále vyplynulo, že žalobkyně byla vlastníkem bytové jednotky č. 85/1 v domě čp. 85, B., V. (dále jen „byt“), který v současné době obývá ve společné domácnosti se svým synem S. V. Tento byt však převedla do vlastnictví svého druhého syna O. V., kterému nyní podle předložené smlouvy o pronájmu bytu platí nájemné ve výši 5000 Kč měsíčně. Účinky vkladu do katastru nemovitostí, jímž bylo změněno vlastnické právo k předmětnému bytu, nastaly dne 22. 6. 2011, tj. téhož dne, kdy vznikl nájemní vztah mezi žalobkyní (původním vlastníkem bytu) a jejím synem (novým vlastníkem bytu).

5. Vzhledem k tomu, že žalobkyně přes výzvu krajského soudu nepředložila smlouvu o převodu vlastnického práva k bytu ani výpisy ze svých bankovních účtů za posledních dvanáct měsíců, nebylo zřejmé, zda byl převod bytu na syna žalobkyně úplatný či bezúplatný. Pokud by se jednalo o převod úplatný, finanční situace žalobkyně by se bezpochyby zlepšila. V opačném případě by kombinace bezúplatného převodu bytu a následného závazku k platbám nájemného vykazovala znaky vědomého uspořádání vztahů k majetkové tíži žalobkyně. Za této situace mohou být náklady na domáhání se práva u soudu jen stěží přenášeny na stát. Nelze ani usuzovat, že by finanční poměry žalobkyně po převodu bytu byly příznivější (např. proto, že náklady žalobkyně spojené s užíváním bytu byly vyšší před převodem na syna), protože žalobkyně (opět přes výzvu krajského soudu) nepředložila doklady o platbách spojených s užíváním předmětného bytu.

6. Krajský soud proto neshledal důvod osvobodit žalobkyni od soudních poplatků, a to ani zčásti (podle § 36 odst. 3 s. ř. s.). Vzhledem k tomu, že nebyl splněn požadavek stanovený v § 35 odst. 5 s. ř. s. (patrně myšleno § 35 odst. 8 s. ř. s., pozn. Nejvyššího správního soudu), krajský soud nevyhověl ani návrhu na ustanovení zástupce.

III.

7. Žalobkyně (stěžovatelka) brojila proti usnesení krajského soudu kasační stížností.

8. Stěžovatelka uvedla, že napadeným usnesením byla zkrácena na svých právech. Výroky tohoto usnesení považovala za „*nestandardní, netransparentní, vykonstruované, krajně nespravedlivé a zřejmě i podjaté*“. Rozhodování krajského soudu bylo podle jejího názoru „*vykonstruované až zmatečné*“. Je nemajetná, nemá žádné finanční prostředky a dlouhodobě se nachází na hranici krajní nouze (patrně myšleno hmotné nouze, pozn. soudu) a životního minima. Její příjem (starobní důchod) nepostačuje k uhrazení jejích měsíčních výdajů.

9. Dále stěžovatelka připomněla, že podala stížnost ministru spravedlnosti pro porušení zákona a procesní vady napadeného usnesení. Se svojí stížností se případně hodlá obrátit i na Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku.

10. Závěrem uvedla, že kasační stížnost doplní a rozšíří advokát, o jehož určení požádala Českou advokátní komoru.

11. Podáním, které bylo Nejvyššímu správnímu soudu doručeno dne 4. 7. 2012, stěžovatelka požádala o prodloužení lhůty stanovené v přípisu zdejšího soudu ze dne 22. 6. 2012, čj. 8 As 69/2012 - 10, protože jí Česká advokátní komora zatím neustanovila advokáta (mohlo se jednat o lhůtu pro vznesení námitky podjatosti soudců Nejvyššího správního soudu, nebo o lhůtu pro vyčíslení odměny za zastupování advokátem; *pozn. soudu*).

12. V podání doručeném zdejšímu soudu dne 30. 7. 2012 stěžovatelka uvedla, že Česká advokátní komora jí advokáta neurčila. Požádala proto zdejší soud o zaslání formuláře prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Opět připomněla, že je nemajetná a nemá finanční prostředky k zajištění služeb advokáta za úplatu.

IV.

13. Žalovaní se ke kasační stížnosti nevyjádřili.

V.1

14. Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval přípustností kasační stížnosti, protože obsah spisu vyvolával pochybnosti o splnění některých podmínek řízení.

15. Především stěžovatelka nezaplatila soudní poplatek za řízení o kasační stížnosti [§ 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších, a položka 19 Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu tohoto zákona]. Nejvyšší správní soud však přihlédl k povaze rozhodnutí, proti němuž kasační stížnost směřuje, tedy usnesení o neustanovení zástupce a neosvobození od soudních poplatků pro řízení před krajským soudem. Již v rozsudku ze dne 28. 4. 2004, čj. 6 Azs 27/2004 - 41 (všechna rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), zdejší soud vyslovil, že „[s] *ohledem na povahu rozhodnutí, proti němuž kasační stížnost směřuje, by trvání na splnění poplatkové povinnosti znamenalo řetězení řešeného problému, které by ve svém důsledku popíralo smysl samotného řízení, jehož předmětem je posouzení zákonnosti rozhodnutí o zastavení předchozího řízení, které bylo následkem nesplnění právě této povinnosti ze strany stěžovatele, tedy povinnosti zaplatit soudní poplatek. Nejvyšší správní soud se proto po zvážení všech okolností případu postavil na stanovisko, že opětovné nesplnění této povinnosti nelze považovat za překážku, jež by bránila posouzení kasační stížnosti a vydání meritorního rozhodnutí.*“

16. Stěžovatelka dále nebyla v řízení o kasační stížnosti zastoupena advokátem (*a contrario* § 105 odst. 2 s. ř. s.). Jak bylo shora uvedeno, stěžovatelka v podání doručeném zdejšímu soudu dne 30. 7. 2012 požádala o ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti. Vzhledem k nyní posuzované věci (tj. kasační stížnosti směřující proti usnesení o neustanovení zástupce a neosvobození od soudních poplatků) Nejvyšší správní soud netrval na zastoupení stěžovatelky advokátem, aby předešel řetězení řešeného problému. Zastoupení advokátem tudíž není nutné a Nejvyšší správní soud o žádosti

stěžovatelky nerozhodoval (srov. usnesení ze dne 23. 2. 2012, čj. 1 As 147/2011 - 202, nebo rozsudek ze dne 28. 7. 2011, čj. 8 As 65/2010 - 106).

V.2

17. Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

18. Kasační stížnost není důvodná.

19. Úprava poplatkové povinnosti, resp. osvobození od ní, provedená zákonem o soudních poplatcích, představuje jednu ze základních součástí práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 3. 8. 1999, sp. zn. IV. ÚS 162/99). Je proto třeba vždy pečlivě zkoumat, zda jsou pro osvobození od soudních poplatků splněny zákonné podmínky. Obdobně tomu tak je i v případě podmínek pro ustanovení zástupce. Vždy je to však žadatel, kdo musí uvést skutečnosti, které osvobození od soudních poplatků odůvodňují. „*Povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje*“ (srov. rozsudek ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004 - 50). Soud tedy z vlastní iniciativy zpravidla nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech žadatele. Hodnotí především informace, které mu žadatel sám sdělí, popř. jej vyzve, aby potřebné skutečnosti doplnil a vysvětlil nesoulad mezi nimi (srov. rozsudek ze dne 31. 5. 2011, čj. 8 Afs 50/2010 - 91).

20. Z obsahu spisu vyplynulo, že stěžovatelka krajskému soudu předložila vyplněný formulář prohlášení o poměrech s těmito přílohami: (1) oznámení České správy sociálního zabezpečení o výši starobního důchodu, (2) protokol o změně vlastnictví bytu, (3) smlouvu o pronájmu bytu uzavřenou mezi synem stěžovatelky O. V. jako pronajímatelem a stěžovatelkou jako nájemcem, (4) oznámení o přiznání dávky státní sociální podpory synovi stěžovatelky S. V., který žije se stěžovatelkou ve společné domácnosti, (5) rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení ve Vsetíně o tom, že stěžovatelka je občankou se změněnou pracovní schopností podle § 21 odst. 1 zákona č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, (6) kopie platebních dokladů SIPO za měsíce březen 2012 a duben 2012 a (7) příjmový pokladní doklad za platbu za odvoz komunálního odpadu.

21. Krajskému soudu na základě shora uvedených dokladů vyplynuly pochybnosti o věrohodnosti tvrzení stěžovatelky, a proto ji vyzval k (1) předložení smlouvy o převodu vlastnického práva k bytu, (2) ke sdělení, kolik činí nájemné (vzhledem k rozporu mezi smlouvou o pronájmu bytu a doklady SIPO), (3) k předložení dokladů o platbách spojených s užíváním bytu před 22. 6. 2011, (4) k předložení kopií výpisů z bankovních účtů za posledních dvanáct měsíců a (5) ke sdělení, v jakém vztahu je s O. V., pronajímatelem bytu. Je třeba zdůraznit, že krajský soud vyzval stěžovatelku k doplnění těchto údajů nad rámec svých povinností a v její prospěch. Jsou-li totiž tvrzení žadatele o osvobození od soudních poplatků nedostatečná či nepravdivá, soud jej nemusí vyzývat k doplnění či objasnění podání (srov. rozsudek ze dne 31. 5. 2011, čj. 8 As 17/2011 - 54). Stěžovatelka však přesto nepředložila doklady uvedené pod body 1, 3 a 4. Krajskému soudu

sdělila, že za měsíc duben 2012 zaplatila nájemné 5000 Kč svému synovi O. V. a 5460 Kč platebním dokladem SIPO a znovu předložila některé shora uvedené doklady.

22. Doplněním své žádosti stěžovatelka nerozptýlila pochybnosti krajského soudu, proto krajský soud shledal předestřená tvrzení jako nevěrohodná. Nejvyšší správní soud se s tímto hodnocením plně ztotožňuje. V prvé řadě není zřejmé, z čeho stěžovatelka hradí náklady na bydlení (nájemné a inkaso) a ostatní náklady na živobytí, pokud tyto náklady výrazně převyšují (o více než 2000 Kč) její měsíční příjem (starobní důchod). Dále nevyjasnila, které platbě odpovídá položka „*Nájem*“ ve výši 4380 Kč v platebních dokladech SIPO. V odpovědi na výzvu krajského soudu stěžovatelka *de facto* sdělila, že nájemné činí v součtu 9380 Kč (5000 Kč k rukám syna O. a 4380 Kč platbou SIPO). Takové tvrzení však neodpovídá předloženým dokladům (nájemné činí podle smlouvy o pronájmu bytu 5000 Kč). Zmiňované nesrovnalosti činí tvrzení stěžovatelky krajně nevěrohodnými a vnitřně rozpornými.

23. Stěžovatelka nepředložila ani smlouvu o převodu vlastnického práva k bytu na jejího syna O. Krajskému soudu proto důvodně nebylo zřejmé, zda se jednalo o převod úplatný (který by její majetkové poměry zlepšil) či bezúplatný (a pro stěžovatelku tudíž výrazně nevýhodný vzhledem k následným platbám nájemného synovi). Stěžovatelka nezaslala krajskému soudu ani požadované doklady o platbách spojených s užíváním bytu před 22. 6. 2011 (tj. v době, kdy ještě byla jeho vlastníkem), z nichž například mohlo vyplynout, že převod vlastnického práva k bytu na jejího syna jí byl ku prospěchu. V kasační stížnosti stěžovatelka namítla, že nemá žádné bankovní účty, a nemohla tudíž předložit výpisy z nich k osvědčení své majetkové situace. Tuto skutečnost však krajskému soudu nesdělila.

24. Již nad rámec nutného odůvodnění Nejvyšší správní soud podotýká, že z veřejně dostupných údajů katastru nemovitostí vyplývá, že stěžovatelka byt převedla darovací smlouvou se současným zřízením bezúplatného věcného břemene užívání a doživotního bydlení. Tato skutečnost dále znevěrohodňuje tvrzení stěžovatelky a podstatně zpochybňuje i nájemní smlouvu mezi stěžovatelkou a jejím synem. Nejvyšší správní soud však nepovažoval z důvodu procesní ekonomie za nutné, aby provedl důkaz výpisem z katastru nemovitostí a dále zkoumal majetkové poměry stěžovatelky. Takový postup by totiž nijak nemohl zvrátit předchozí závěry o zákonnosti rozhodnutí krajského soudu.

25. Dále stěžovatelka uvedla, že napadené usnesení je třeba považovat za „*nestandardní, netransparentní, vykonstruované, krajně nespravedlivé a zřejmě i podjaté*“. Ani tomuto názoru Nejvyšší správní soud nepřisvědčil. Krajský soud správně vyhodnotil tvrzení stěžovatelky jako nevěrohodná. Své úvahy řádně a srozumitelně odůvodnil. Námitku možné podjatosti stěžovatelka nijak neodůvodnila a neuvedla konkrétní skutečnosti, z nichž ji dovozuje (srov. § 8 odst. 5 s. ř. s.).

26. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka nesplňovala předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, krajský soud správně zamítl i návrh na ustanovení zástupce (srov. § 35 odst. 8 s. ř. s. a rozsudek ze dne 29. 2. 2012, čj. 5 Afs 72/2011 - 115). Na okraj zdejší soud připomíná, že krajský soud chybně odkázal na § 35 odst. 5 s. ř. s. namísto § 35 odst. 8 s. ř. s. Zjevně se však jedná o pouhou chybu v psaní, která nemá na zákonnost napadeného usnesení vliv.

27. S odkazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

28. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá tedy právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s.). Žalovaným, jimž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, neboť jim podle obsahu soudního spisu nevznikly náklady řízení nad rámec běžné činnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 29. srpna 2012

JUDr. Jan Passer
předseda senátu